

Cultuurstrijd - De 'culturele revolutie' van N-VA

Nieuws dinsdag 4 juli 2017

Nu de verkiezingen dichterbij komen, komt de cultuurstrijd van N-VA weer boven water. Mobiliteit, justitie – dat moet allemaal volledig Vlaams worden. Maar wat zijn de gevolgen voor de culturele sector?

Geïnspireerd door de filosoof Edmund Burke, vindt Bart De Wever dat we de emancipatiestrijd (hij noemt dat 'mei '68') moeten bestrijden. We moeten trachten de geesten te winnen voor een collectieve identiteitsbeleving op basis van de waarden en opvattingen die heersen binnen de Vlaamse natie ■ wat dat ook mag betekenen. De traditie van 'de Vlaamse cultuurgemeenschap', daar gaat het om. ■ We moeten de jongere generatie onderdompelen in dit historisch en cultureel weefsel, zodat we deze waarden over de generaties heen kunnen overdragen en zodat onze erfenis standhoudt■, zo verwoordde de partijvoorzitter het op een debat in het Vlaams-Nederlandse cultuurhuis deBuren in Brussel.

De Vlaamse cultuur is dus de inzet ■ doel en middel ■ van wat we de 'culturele revolutie' van de N-VA kunnen noemen. Maar dan in de problematische betekenis die kunstkriticus Sven Lütticken eraan geeft in zijn boek 'Cultural Revolution' (2017): de poging om vanuit de politieke instituties kunst en cultuur in te schrijven in een ideologisch verhaal.

In historisch opzicht wil ook conservatief rechts ■ en dus niet alleen een bepaald soort revolutionair links ■ kunst en cultuur als instrument gebruiken om een politiek einddoel te bereiken. De autonomie van de cultuurmakers is daarbij steeds het eerste slachtoffer: hun aspiraties moeten herschreven, gestuurd en gekneed worden. Vandaar dat het voor de N-VA ook belangrijk is de culturele instituten in hun greep te krijgen: musea, theaterzalen en cultuurcentra.

Van provocatie naar machtsgreep

Hoe wordt dat doel aangepakt? De conservatieven in de VS kiezen sinds president Reagan voor 'cultural wars': ze vallen progressieve kunstenaars en cultuurorganisaties publiek aan en leggen subsidies droog. Trump wil niet achterblijven en dreigt ermee alle cultuursubsidies in één keer af te schaffen. Voor N-VA aan de macht kwam, koos De Wever naar het voorbeeld van Vlaams Belang ook voor deze provocatiestrategie. Denk aan het 'debat' over kunstkritiek dat hij in 2012 via zijn columns in De Standaard opende. Die stonden bol van simplistische en afwijzende uitspraken over 'de hedendaagse kunsten' in het algemeen, zonder zich aan een discussie te wagen over een concreet werk of kunstenaar.

Maar na de verkiezingsoverwinningen ging burgemeester De Wever als zelfverklaard kunstleek met een geveinsde bescheidenheid sympathieke praatjes geven op de openingen van culturele evenementen. Eens aan de macht, startte de strategie van de machtsovername via de logica van het geld en de aanwezigheidspolitiek.

De N-VA zette de grote lijnen van het cultuurbeleid op papier nog voor cultuurminister Gatz eraan te pas kwam. Die mag uitvoeren wat de N-VA beslist, met een focus op de grote Antwerpse kunstinstellingen. Die krijgen veel geld toegeschoven, in schril contrast met de schaarse middelen voor individuele kunstenaars en kleine organisaties. De cultuurmakers moeten een lesje krijgen, voor de top van de grote cultuurinstituten is er de verleidingsdans met subsidiegeld in ruil voor Vlaamse volgzzaamheid.

De strategie van de machtsovername betekent echter niet dat er geen provocaties meer zijn. Er is een verschuiving: van een open publiek debat naar een intimidatiepolitiek. Het blijft daarbij niet bij dreigtwetsen.

Subsidies worden in vraag gesteld (kijk maar naar Victoria Deluxe en Kif Kif), de werkgever wordt aangeschreven en als het even kan leidt het ook tot ontslag zoals bij Rachida Lamrabet, diversiteitsambtenaar Alona Lyubayeva en CD&V-medewerker Youssef Kobo. Ambtenaren die op sociale media hun verontwaardiging bij beleidsbeslissingen uiten, worden op het matje geroepen. De schrik voor jobverlies zit er goed in. Kortom, de N-VA

waakt in de stijl van het oude rancuneuze flamingantisme.

Vlaams offensief

De institutionele coup volgt een communautaire agenda: Brusselse instellingen worden verder in een impasse geduwd, terwijl men de Vlaamse instellingen onder directe controle probeert te krijgen. Luk Lemmens (N-VA), gedeputeerde van de provincie Antwerpen, hoopt het fotomuseum, designmuseum en diamantmuseum onder te brengen in een verzelfstandigde Museumstichting waarin de N-VA de pet op heeft, zonder pottenkijkers. Want de stadsdiensten, die nota bene beheerd worden door burgemeester De Wever, zouden aldus Lemmens te bureaucratisch zijn. Hij maakt hierbij valse vergelijkingen met andere instellingen om zijn zaakjes en vooral zijn zitje te bepleiten.

Daarnaast is er de strijd om de bestuursraden van cultuurhuizen. Die worden kleiner gemaakt, waardoor het politieke overwicht toeneemt. De N-VA zoekt overal de meerderheid via de eigen mandaten, aangevuld met een vriendjespolitiek met externe 'experts'. Dat zijn dan doorgaans CEO's, wat de focus op de vermarkting duidelijk maakt. Tegenwoordig kent MHKA in Antwerpen Jan Jambon: zijn kabinetschef Joy (Porsche-boy) werd er bestuurder en zijn voormalige kabinetschef Herman De Bode uit Brasschaat de voorzitter. Wie twijfelt er nog aan dat de N-VA aan een institutionele machtsgreep werkt?

Over de culturele propagandatentoonstellingen van de Vlaamse havenbaas Fernand Huts in het Gentse Caermersklooster hebben we het in een vorig nummer al gehad. De protesttentoonstelling van ACOD Cultuur 'Graai I De roofbaronnen van Vlaanderen' in de artistieke werkplek Croxhapox is trouwens wegens succes verlengd tot eind juli.

'Gleichschaltung'?

De vraag die nu openligt: wat zal de volgende fase zijn om de culturele sector verder in het gareel te krijgen? Le Pen belofde een stijging van 25 procent van het cultuurbudget als ze de Franse presidentsverkiezingen won, weliswaar om te investeren in het nationaal patrimonium en nationalistische folklore. Zal de N-VA deze piste volgen bij een volgende verkiezingsoverwinning? Zal ze in de lijn van het oude cultuurflamingantisme de ministerpost voor cultuur opeisen en met meer steun over de brug komen, in ruil voor Vlaamsgezindheid?

Of kunnen we ons eerder verwachten aan een voortzetting van de afrekening? De steun aan kleine organisaties en individuele kunstenaars verder droogleggen en slechts middelen vrijmaken voor enkele grote instellingen waarmee het beleid via een institutionele machtsgreep de kunstwereld top-down onder controle probeert te krijgen? Cultuursubsidies in zijn geheel afbouwen en ondertussen wel inzetten op cultuur via toerisme en creatieve industrie én dus het zakendoen?

Of moeten we ons schrap zetten voor de nieuwrechtse aanpak die we nu in andere Europese lidstaten zoals Polen en Hongarije aan het werk zien? Kritische stemmen hebben met censuur af te rekenen, progressieve artistieke leiders krijgen plots hun ontslag, cultuurhuizen komen knel te zitten in 'institutionele hervormingen'. In elk van de drie gevallen zitten kunst en cultuur in de frontlinie van een cultuurstrijd. Blijft de vraag welke kant van de barricaden kunstenaars en cultuurorganisaties zullen kiezen, nu de diversiteit en autonomie van kunst en cultuur op het spel komen te staan.

Literaire protestactie: 'Schrijven is slecht voor je rug'

De dag nadat Trump enthousiast tweette over zijn gigantische wapendeal met Saoedi-Arabië, verzamelden dichters op straat voor de Saoedische ambassade in Brussel. Ze brachten er een gedichtenprotest, samen met Amnesty International, Hart boven Hard, de auteursvereniging PEN en de vakbonden. Met gedichten van '50 woorden versus 50 stokslagen' reageerden ze op de straf die kritische stemmen in dit woestijnkoninkrijkje van 'onze bondgenoten' kregen. Zoals de dichter Ashraf Fayadh, die er de doodstraf kreeg voor het schrijven van een gedicht. Zijn straf is na internationaal protest omgezet tot 8 jaar cel en 800 zweepslagen. In het kader vindt u een gedicht van initiatiefnemer en dichter Sven Cooremans.

Robrecht Vanderbeeken

In de loop van de nacht

zullen rivieren buiten oevers treden
traag als bloed door grasland stromen
jouw woorden in mijn aders wonen
een plein lig nu nog ver, verlaten en omzoomd
door palmbomen en frisdrankautomaten
ook morgen wordt regen van slagen voorspeld
maar jouw rug zal niet alleen zijn, ook de mijne
zal zich rechten

Sven Cooremans